

Somfai Zsuzsa

In Memoriam Pálmay Lóránt

A középiskolai tanár, a szaktanácsadó és tantervkészítő

A közzétett fényképpel szeretném megjeleníteni, hogy Pálmay Lóránt tanár úrral évtizedeken át kéz a kézben dolgozhattam együtt teljes egyetértésben a magyar matematikai nevelés sok területén, valamint azt, hogy a közös munka révén a barátja lehettem. Mindezt életem nagy ajándékként élem meg.

Az életem nagy ajándéka

A következő gondolatokat a közös munka tapasztalatai, valamint a Tanár Úrnak a Mestertanárok- tanári mesterség c. kötetben közzétett interjúja alapján fogalmazom meg.

Pálmay Lóránt élete és az interjú szavai válaszolnak a következő kérdésre:

Milyen a jó tanár (szaktanácsadó)?

- szereti a tárgyat és azokat a diákokat (tanárokat), akikkel dolgozik;
- tudja a tárgyat és gazdag a módszertani repertoárja;
- felkészülten, tervszerűen dolgozik;
- közben rugalmas, alkalmazkodik a tanulók ötleteihez, biztosítja nekik az önállóságot.

Ezekkel a tulajdonságokkal sok kiváló kollega rendelkezik, de van még valami titok, amitől valaki az „ország matematika tanára” lesz, mint Pálmay tanár úr. Nem biztos, hogy ennek a titoknak a megfejtése szavakba foglalható, és leginkább azoknak érdemes rajta gondolkozni, akik ismerték őt.

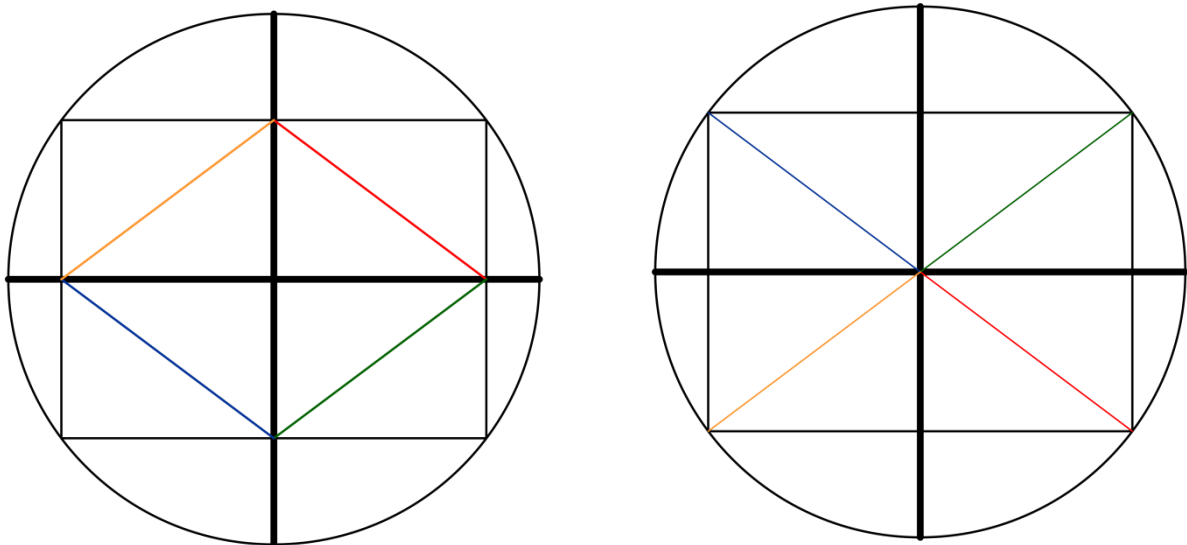
Szaktanácsadói alapelve is arra a mély emberségre épül, ami jellemezte: Minden helyzetben a segítőkészséget kell tudni megjeleníteni, különösen fontos ez bírálat esetén. Mindez persze csak akkor lehet hiteles, ha ismerjük az adott iskola és a tanár körülményeit, így könnyebb megtalálni a látott munka erősségeit is, ami az alapja lehet a szaktanácsadásnak.

Tanári munkájának alapelve az esélyegyenlőségre való törekvés volt. Ez azt jelenti, hogy lehetőleg minden diáknak biztosítani kell azt, ami őt leginkább fejleszti. Színvonalas tehetséggondozásra, és ha kell, felzárkóztatásra van tehát szükség, mindez pedig a differenciáló tanítással valósítható meg leginkább.

Néhány feladattal illusztrálom ezt az elvet. Geometria témát választottam, hiszen köztudott, hogy ez volt a matematikában a szívének legkedvesebbike.

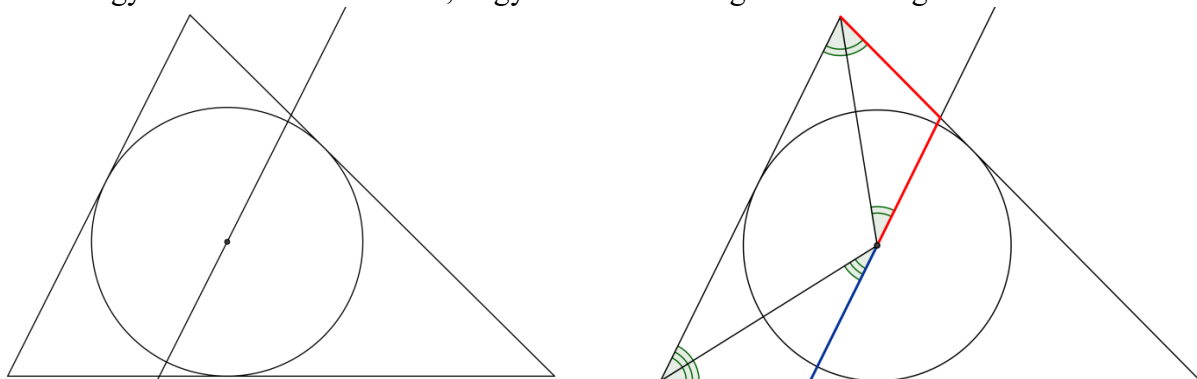
Középiskolában pl. a tengelyes tükrözés tanításakor tárgyaljuk azt a kérdést, hogy a mezőn levő állatokat milyen úton vezetve célszerű a folyónál megitatni és aztán a karámba terelni, ha a legrövidebb utat akarjuk választani. A megoldás ötlete az, hogy bejárandó utat (a folyó egyenesére tükrözéssel) szakasszá alakítjuk törött vonal helyett, így található meg a minimum. A „kiegyenesítés” ötlete vezet a következő két feladat gyors megoldásához is.

1. Egy kör alakú parkban téglalap alakú virágágy és sétautak vannak, amint az első körben látható. A kérdés az, ki sétál hosszabban: aki a feketével jelölt két átló útját járja végig, vagy az, aki a színes szakaszok menti utat.

A második körben a „kiegyenesített” színes utak mutatják, hogy a kétféle sétaút egyenlő hosszú.

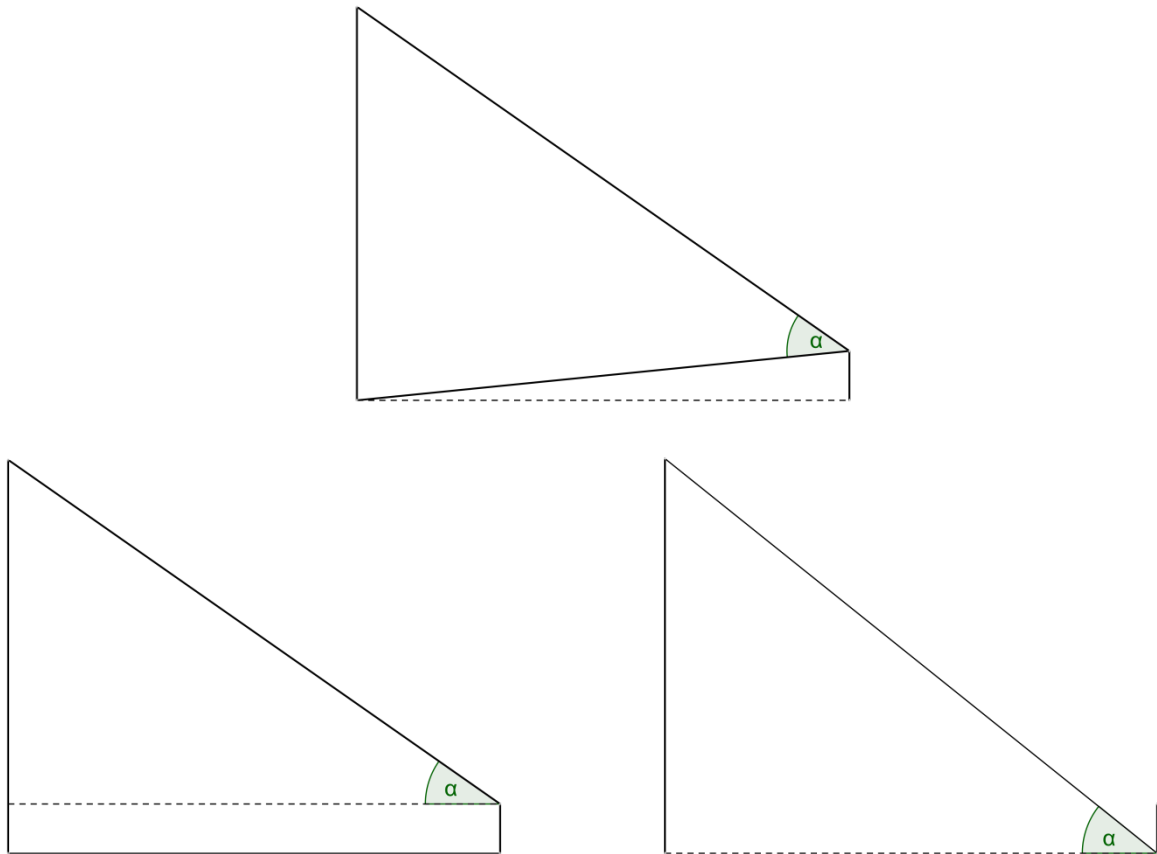
2. Egy általános háromszög beírt körének középpontján át az egyik oldallal párhuzamos egyenest húzunk. Keressük, hogy mekkora a levágott háromszög kerülete.

A második háromszögben látszik (a váltószögek miatt létrejövő egyenlő szárú háromszögek segítségével), hogy a levágott háromszög kerülete az eredeti háromszög két oldalhosszának az összege.

Egy tanítási óra részletével szeretném bemutatni annak az elvnek az érvényesülését, hogy ha alkalmazkodunk a tanulók ötleteihez, a tévedéseikhez is, az hozzájárul a gondolkodásuk fejlődéséhez.

Ismert magasságú ember egy fától adott távolságra áll, és a fát adott szögben látja. Hogyan számítható ki a fa magassága? A megbeszélés kezdeteként a táblára a következő ábrák kerültek fel a tanárnak arra a felszólítására, hogy rajzoljuk fel, hogyan értelmezzük a feladatot:

A letorkolás helyett a továbbiakban megbeszéltek a csoportban, melyik a jó ábra, ill. melyik miért hibás.

Ez a feladat és az ismertetett tanári eljárás kielezi azt a kérdést, ami Pálmay tanár urat is szinte élete végéig foglalkoztatta:

Mire elég a matematikatanításra fordítható idő?

(A választ személyes tapasztalataimból, de annak szellemében fogalmazom meg, amit a Pálmay tanár úrral közös munkában eltöltött idő is diktál.)

- az élményszerű és nagyon hasznos felfedezettető módszerre csak igen szűkösen;
- a zsúfolt tananyagtartalom megtanítására alig;
- új helyi tanterv összeállítására, új módszerek megismerésére és alkalmazására csak nagy erőfeszítések árán.

Akik személyesen ismertük a Tanár Urat, aligha gondoltunk arra, hogy lesz idő, amikor már nélküle kell dolgoznunk. Azóta el kellett fogadnunk, hogy egyszer a legragyogóbb személyiség is elfárad, mint azt talán a befejezésül bemutatott kép is jelzi:

Tisztelettel, szeretettel emlékezünk

